

Bokomtaler

Sonja Kibsgaard og Olaf Husby: *Norsk som andrespråk. Barnehage og barnetrinn*. 2. utgave. Universitetsforlaget 2009.

Av Åse Lund
Høgskolen i Telemark

I forordet til *Norsk som andrespråk. Barnehage og barnetrinn* står det at boka har som mål å utvikle flerkulturell kompetanse hos førskole- og lærerstudenter og pedagoger i barnehage og skole. Jeg vil først og fremst omtale boka med tanke på bruk i førskolelærerutdanningen. Etter min mening er det i denne utdanningen et stort behov for faglitteratur i norsk som andrespråk som er direkte rettet inn mot barnehagens arbeid.

Bokas ni kapitler tar for seg emner knyttet til språkutvikling, andrespråklæring, beskrivelse av språk, metodiske tilnærminger og synliggjøring av mangfold i barnehage og skole. Bokas innledningskapittel gir noen sentrale begrepsavklaringer og presenterer leseren for lovverk, planer og stortingsmeldinger som gir pedagoger retningslinjer for arbeid med minoritetsbarn i barnehage og skole. Kapittel 1 innledes med en diskusjon om hva som er norsk språk. Her er forfatterens mål først og fremst å formidle at pedagoger ikke skal normere talespråket sitt i samtale med minoritetsbarn. Neste del av kapittel 1 har tittelen "Morsmål". Her skriver forfatterne at de ikke vil ha fokus på morsmålsopplæring i boka. Allikevel er morsmål et sentralt tema i flere av bokas kapitler. Tospråklighet får stor plass, norsk språk blir beskrevet i et kontrastivt perspektiv og i metodikkdelen står også morsmålets rolle nokså sentralt. Forfatterne skriver i samme avsnitt at det kan by på store utfordringer å støtte minoritetsbarnas morsmål når det ikke finnes ansatte i barnehage og skole med morsmålskompetanse. Og nettopp derfor mener jeg at de burde ha lagt enda større vekt på morsmålets rolle og hvordan pedagoger på ulike måter kan arbeide for å synliggjøre det språklige

mangfoldet i barnehage og skole til tross for mangelen på morsmåslærere. Videre i kapittel 1 presenteres begrepene uformell og strukturert språklæring. Forfatterne mener at barnehagen bør jobbe med strukturert andrespråklæring og viser i denne sammenhengen til *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (2006) og ulike stortingsmeldinger.

I kapittel 2 med tittelen ”Identitet” blir begrepene kulturarv og identitet diskutert. Dette kapittelet er svært relevant for studenter som er i en prosess med å danne seg en yrkesidentitet. I kapittelet blir etablerte uttrykksmåter og tenkemåter utfordret, og det gir et godt grunnlag for å gjøre studentene bevisst på hvordan språklige framstillinger preger vår måte å tenke om andre på. Under delen om identitet nevnes språk som en viktig identitetsmarkør. Med tanke på det språkvitenskapelige perspektivet som følger, kunne godt språk ha fått enda større plass her. I kapittel 2 blir også Bourdieus teori om kulturell kapital presentert. Denne teorien blir referert til i de av bokas kapitler som ikke er rent språkligvitenskapelige.

Kapittel 3, 4 og 5 er de kapitlene jeg har referert til som språkvitenskapelige. Kapitlene er godt faglig fundert og gir en grundig presentasjon av sentrale emner innenfor fagdisiplinen norsk som andrespråk. De egner seg som oversiktskapitler om andrespråklæring for alle lærerutdanningene, for lærere og førskolelærere i jobb og for fordypningskurs om andrespråklæring. Men kapitlene krever en viss erfaring med språkvitenskapens terminologi, og kan bli for omfattende som grunnpensum. Kapitlene har stort fokus på tospråklig utvikling og bruk. Når vi vet hvor stort fokus det er på norsk og norskopplæring i barnehage og skole, er dette viktige emner som er med på å nyansere bildet av minoritetsbarnet/eleven.

Kapittel 7 og 8 presenterer ulike metodiske tilnærminger. Spesielt i kapittel 8 blir generelle forslag til arbeid med ulike sider av språket ramset opp uten at det gis noen mer detaljerte beskrivelser av arbeidsmåtene. Selv om det er en viss fare for at presentasjoner av arbeidsmåter kan oppfattes som fasit på hvordan pedagoger skal jobbe i barnehage og skole, kunne jeg ønske at forfatterne hadde gått mer inngående inn på noen forslag til arbeid med språk og begrunnet dem ut fra det teoretiske grunnlaget som er presentert tidligere i boka.

Kapittel 8 avsluttes med en del om pedagogisk dokumentasjon. Når vi vet at mange kommuner har lagt føringer for kartlegging av barnehagebarns språk, og at det først og fremst er TRAS som blir brukt som kartleggingsverktøy i norske kommuner (Rambøll 2008), betyr det at en stor del av målgruppa for denne boka blir pålagt å bruke TRAS eller andre kartleggingsverktøy. Det

hadde derfor vært ønskelig at boka hadde behandlet dette emnet grundigere. Det ville vært relevant å knytte kartlegging og testing til teorier om andrespråklæring og tospråklighet som blir presentert tidligere i boka. Målgruppa for boka er ikke bare ansatte i barnehagen, men også lærere på barnetrinnet i skolen. Derfor kunne en ha forventet at kartleggingsverktøyet som er knyttet til *Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter* ville vært nevnt i denne delen av boka.

Flere steder i boka blir det brukt samtaleutdrag fra barnehage/skole for å eksemplifisere fagstoffet. Disse fungerer til en viss grad som eksempler, men tjener vel som mye til å løse opp teksten slik at den ikke blir for teoritung.

Som nevnt i innledningen, har jeg lest boka først og fremst med tanke på bruk i førskolelærerutdanningen. Boka er rettet inn mot både barnehage og skolens barnetrinn. Jeg mener at det hadde vært en fordel å ha en bok som bare konsentrerte seg om barnehagen. Førskolelærerstudenter blir ikke lenger kvalifisert til å jobbe i skolen. Dermed kan mange av temaene som tas opp hos Kibsgaard og Husby virke lite relevante for denne gruppa. Når boka skal ta for seg relevante temaer knyttet til begynneropplæringen i skolen, kan det lett bli for mye fokus på den formelle opplæringen. Og vi vil for eksempel finne grunnleggende lese- og skriveopplæring grundigere behandlet i andre fagbøker som konsentrerer seg spesielt om dette. Jeg kunne ha ønsket mer fokus på hvordan pedagoger kan skape et godt språkstimulerende miljø i barnehagen istedenfor fokus på formell opplæring i skolen. Det kan virke som om forfatterne ikke helt har klart å bestemme seg for om de skulle vektlegge barnehagen eller skolen. I noen sammenhenger er skolen mye i fokus, mens i andre er det barnehagefeltet som blir grundigst behandlet. Jeg vil for eksempel sette spørsmålstegn ved at de grunnleggende ferdighetene i LK06 er utelatt i de delene av boka som omhandler skolen. Det kan kanskje tyde på at den reviderte utgaven av boka ikke er oppdatert på alle områder.

Deler av boka kan brukes som supplement til grunnbøkene i førskolelærerutdanningens norskfag. Jeg tenker da spesielt på kapittel 2 og de språkvitenskapelige kapitlene. Disse delene av boka omhandler temaer som jeg har savnet en grundigere behandling av i grunnbøkene. Skulle boka i sin helhet bli benyttet som pensumlitteratur, hadde det vært ønskelig med en bok der målgruppa i all hovedsak var førskolelærerstudenter og ansatte i barnehage.

Litteratur

Rambøll Management AS 2008. *Kartlegging av språkstimulering og språkkartlegging i kommunene*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.